

לאור

עיונים לאור תורתו של
מרן הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

**ביאורים
באורות-הקודש**
אלדד פרי

בירור הלכה
הרב בנימין טבדי

בסוד המדע
ד"ר גבי אביטל

אורו לילדים
באור צעיר

גיליון 113
פרשת בא ה'תש"פ

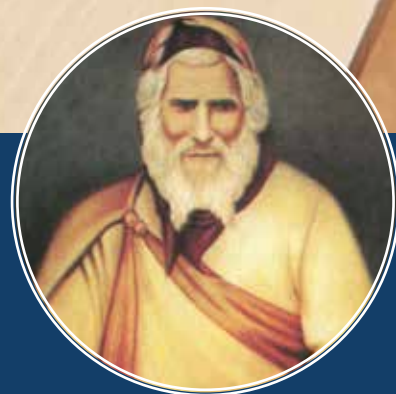
'לפרשת בא
הרב יעקב שפירא
אמונה בהירה
הרב חגי לונדין
"ציפית לישועה?"
הרב דוד חי הכהן
תורה של הנפש
בחבלי משיח
הרב אלישע וישליצקי

**"ובחרת
בחיים"**
משנת מרן
**האור החיים
הקדוש**
זיע"א

לשולחן שבת
פרשת בא

- נא לשמור על קדושת הגיליון - טעון גניזה -

מתורתו של
ה'אביר יעקב'
רבנו יעקב אבוהצירא
זיע"א

הרב יעקב שפירא

ראש ישיבת מרכז-הרב וחבר מועצת הרבנות הראשית

הענוה והנהגת עם ישראל

ובשעה שאדם מקבל את שליחותו מעשה איש ופקודתו, זוכה שנפשו מתרוממת ומקבל כוחות ותעצומות נוספים.

וזה לשון 'נפש-החיים' (בשער א פרק ד): 'וזה תורת האדם, כל איש ישראל אל יאמר בלבו חס ושלום מה אני ומה כוחי לפעול במעשי.. אמנם יבין וידע ויקבע במחשבת ליבו שכל פרטיו מעשיו ודיבוריו ומחשבותיו כל עת לא אתאבידו' ע"ש.

ענותנותו של משה הביאתו להתבונן בסנה ושם נאמר לו 'ויאמר משה, משה, ויאמר הנני' ורש"י בספר בראשית (לו יג) כותב כי הנני הוא לשון ענוה וזריזות. וכן הוא בפרשת העקידה ויאמר הנני - כך עניינן של חסידים לשון ענוה לשון זימון. דהיינו, הסכמתו של משה באה מתוך ענוה ללא חשבונות נוספים ללא נגיעות אישיות (עין עולת ראי"ה ח"ב עמ' קנט).

מידתו של משה רועה נאמן שענינו וליבו רק אל צאן מרעיתו (אורות הקודש ג רא), שרוצה רק להשפיע ולא לקבל ומשום כך נקרא עבד נאמן (שם), ובעולת ראי"ה (ח"א עמ' ר"ב): "העבדות העליונה עולה על תואר בנים כמדתו של עבד ה' שנקרא בו משה רבינו". ושם, (ח"ב עמ' ק"ו): "ישמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו הנהגת הציבור נקרא עבדות כמ"ש במסכת הוריות י. מצד התוכן החומרי של צרכי הציבור והוא שררה מתוך עול התורה והמצווה המוטל עליו בזה, ובשני אלו עסק משה רבינו" ע"ש.

שלושה משפיעים על הדור:

א. בעלי משמעת פשוטה המשפיעים על הדור ובתחילה עושים לשם קבלת שכר כדוגמת הלויים.

ב. צדיקים שעובדים עבדות פנימית ועושים רצונו של מקום כדי לתת עוז לאלוקים כעבודת מתנה שלא ע"מ לקבל פרס כדוגמת הכהנים.

ג. תלמידיו של משה שענים וליבם רק על ישראל עמו של ה', הם רוצים רק להשפיע ולא לקבל מאומה כדוגמת משה רבינו הנקרא משום כך עבד נאמן.

ועל כן שיאו של משה בפרשת בשלח, 'אז ישיר משה ויאמינו בד' ובמשה עבדו' וכמו שכתוב בספר 'צדקת הצדיק' (קנ"ד) צריך להאמין בעצמו שיש לד' יתברך עסק עימו וזה שכתוב ויאמינו בה' ובמשה עבדו, שישים רבוא האמינו שד' יתברך חפץ בהם.

בפרשות הקודמות, האריכה התורה בוויכוח שבין משה רבינו להקב"ה, משה נתבקש להוציא את ישראל ממצרים ומסרב, 'לא איש דברים אנוכי', 'ואני ערל שפתיים', ובתמיהה גדולה הרי משה רבינו כשרואה איש מצרי מכה איש עברי, התערב להצילו. משה רבינו מציל את בנות יתרו מהרועים, משה רבינו סר לראות את הסנה מדוע איננו אוכל. אולם כשנתבקש להוציא את ישראל ממצרים עומד בסירובו!!

מבואר ברמב"ן על התורה (ד, יג) שסיבת סירובו הייתה מפני ענותנותו, 'והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה'. ובכל זאת הקב"ה אמר לו 'וזה לך האות.. תעבדון את האלוקים על ההר הזה' ומבאר ה'אור-החיים' הקדוש שהקב"ה אמר למשה: זה עצמו שאתה מסרב, הוא האות שאתה הוא השליח הנכון להוציאם ממצרים. והסבר הדבר כפי שכתב בספר 'רוח-חיים' לאבות, 'משה קיבל תורה מסיני', הר סיני נבחר לתת עליו את התורה מפני שהיה ההר היותר נמוך משאר ההרים. כדי לקבל את התורה זקוקים למידת הענוה וזה שאמר לו הקב"ה למשה 'וזה לך האות תעבדון את האלוקים על ההר הזה' - "כיון שהוא נמוך מאחרים.

מובא בחז"ל שאודות בעל גאוה אמר הקב"ה ש'אין אני והוא, יכולים לדור בכפיפה אחת'. דווקא משה, העניו מכל אדם, הוא שזכה למידה גדולה כזו של נבואה שאף אדם לא הגיע אליה חוץ ממנו.

יוענויים ירשו ארץ', כותב הרב זצ"ל שלזכות בארץ ישראל צריך למידת הענוה (מידות-הראי"ה, גאוה) כי הרי שם ההשגחה האלוקית היותר גדולה וכדי לזכות לה, יש להדבק במידת הענוה, ריחוק מגאוה שתוכל השגחתו להיות עמו. ומשום כך דווקא המלך נצטוו 'לבליתי רום לבבו מאחיו' - דווקא מידת המלכות צריכה לצמוח מתוך ביטול וענוה גדולה.

משה רבינו זכה ששכינה מדברת מתוך גרונו, וזה שאמר לו הקב"ה 'ואנוכי אהיה עם פיך'. תלונתו של משה הייתה 'מי אנוכי' וביארו במדרש שמשה התכוון לומר שהבטחת הקב"ה הייתה: 'ואנוכי אעלך גם עלה' ואם כן, הקב"ה צריך להוציאם, ולא על ידי שליח, אמר לו הקב"ה 'ואנוכי אהיה עם פיך'. שכינה מדברת מתוך גרונו ובכך תתקיים ההבטחה 'ואנוכי',

הרב חגי לונדין
ארגון 'קהלים'

יש לנו זמן

(ברכות מט, א). לפני שאנו מגיעים למועד הראשון של עם ישראל, לפסח, לחג בו מתחילה ההיסטוריה לפסוח בחיפזון ובצעדי ענק - חל שבת-הגדול. בשבת-הגדול עם ישראל עוקד את האל המצרי, הלא הוא השה - בעל חיים המבטא את שיא התמימות הטבעית, עדר כבשים הנע ללא מטרה; צאן ללא רועה וללא תחושת זמן; אנו עוקדים את התמימות הסתמית ומסמנים את נקודת ההתחלה, את נקודת הגודל. ההיסטוריה מתחילה לנוע. כמה ימים לאחר מכן יופיע הממד השני: יחול חג הפסח ויולד העם שתפקידו לסמן כיוון ותנועה בדברי הימים.

"הנה השבת היא העמוד ההיסטורי ביותר נאמן להבטיח לנו את נצחיותנו הלאומית, כי היא זכר ליציאת מצרים: 'זוכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויוצאך ד' אלהיך'. הנה אדון כל המעשים, אביר הטבע, ששם חק ההתפתחות בהטבע הכללי, ובתוכו גם לרוח האדם, אשר בהכרה יבוא לתעודתו, כי הוא צווה ויעמוד, הוא הוא אשר הוציאך מארץ מצרים מבית עבדים והוא הראה לך לדעת כי אין תעודתך להיות עבד, וכי תמלא את תעודתך רק בהיותך לעם החי חיים של חירות. בהיותך מקדש את השבת לתכלית הידיעה הזאת, תרומם רוחך הלאומי ובכל עת מצוא אשר תמצא מקום לעבוד לטובת עמך ואשרו תמלא רוח ד' לעסוק בזה ברוח נכון, בלב שמח המכיר את ערך פעולתו" (מאמרי הראי"ה א).

לאן מוביל אותנו הזמן? לאן מובילה ההיסטוריה? היסטוריה איננה רק "רשימת הפשעים, השיגעונות והאסונות של המין האנושי" כדבריהם של היסטוריונים פסימיים; ההיסטוריה היא, כלשונו של הרב קוק, "היסטוריה" - הסתר-יה; ההיסטוריה מובילה אותנו לכיוון מסוים, אלוהים מתגלה בהיסטוריה. הגדול הראשוני של שבת יציאת מצרים ממשיך לאורך כל ההיסטוריה הישראלית ומביא אותנו להפסדה שאנו קוראים בשבת הגדול לפני חג הפסח, שבה אנו לומדים על "יום ה' הגדול והנורא" (מלאכי ג, יג); על דמותו של אליהו הנביא, האיש שהזמן והמוות לא שלט בו ועלה בסערה השמימה הוא המבשר לנו את אותו יום גדול ללא מגבלות הזמן, ליום "אשר הוא לא יום ולא לילה".

מהו זמן? זמן הוא היכולת שלנו לסמן תהליך. כאשר ישנו זמן אנו מציינים נקודה מסוימת המשמשת כנקודת התחלה וממנה ניתן להתקדם הלאה, זמן הוא היכולת לסמן תנועה והתקדמות. בחלקים נרחבים של העולם הקדום לא היה קיים מושג הזמן. האדם האלילי חי במעגליות חיים סתמית: לידה, עבודה, מוות, וחזור חלילה. האדם הקדמון הבחין אמנם במעבר בין עונות השנה, אולם ספירת שנים וציון פתיחה של שלב חדש - לא היו במודעות האנושית עד לימי הכרוניקנים היווניים. בעולם האלילי אין לאן להתקדם, אין תהליך. האדם שבוי במעגל סזיפי נצחי ללא אפשרות פריצה; או במילים אחרות: עבדות. האדם האלילי אינו יוצר יחידות זמן ולכן הוא נשלט בידי הבל-הזמן; נשחק, פועל מכוח האינרציה ואינו שולט על חייו. במצרים, התרבות המרכזית של העולם העתיק, אין דבר מעבר לעבדות: "מתחילה לא היה עבד יכול לברוח ממצרים שהיתה סוגרת ומסוגרת" (מכילתא יתרו); לא רק עם ישראל, גם 'האדונים' המצרים היו מצויים במצב נפשי של עבדות; סגירות לכל דבר מעבר לקיימות סתמית; אין דבר מעבר לטבע האקראי הנשחק במעגלי הזמן.

כל זאת הולך להשתנות ביציאת מצרים. חודש ניסן הוא החודש בו למעשה נולד הזמן בעולם; בפרשת בא אנו לומדים ש"החודש הזה לכם ראש חודשים ראשון הוא לכם לחודשי השנה" (שמות יב, ב). בחודש ניסן מתחילה ההיסטוריה לצאת לדרך. מעתה יש ראשית, יש התחדשות, מתחילה הצטברות של זיכרון היסטורי. לזמן ישנם שני ממדים: זמן קבוע וזמן משתנה. על מנת למדוד זמן אנו זקוקים ראשית לכל לנקודת מוצא, לבסיס קבוע ויציב; ולאחר מכן, לתנועה שאותה ניתן לסמן כהשתנות והתקדמות. גם בתחושה האישית אנו מרגישים כך: אם אנו לא בתנועה ובהשתנות, אנו מרגישים שהזמן 'לא זז'. במעגל השנה היהודי ישנם אכן את שני הצירים הללו: שבת - הבסיס הקבוע; ויום טוב - התנועה המשתנה. שבת, אומרים חז"ל (חולין קא, ב) היא "קביעא וקיימא"; היא נקודת הזמן הקבועה, הקיימת ועומדת מששת ימי בראשית. לעומת זאת המועדים הם דינאמיים ומשתנים בהתאם לקביעתו של בית דין: "ישראל דקדשינהו לזמנים"

"ציפית לישועה?"

הרב דוד חי הכהן

ראש מוסדות "אורות-התורה" ו"שיבת 'נתיבות-ישראל'", בת ים

בעקבות אירועי "יום הזיכרון הבינלאומי לשואה"

הרב צבי יהודה זצ"ל, היה רגיל לצטט את דברי הגמרא והביאור שלהם בשבת (פרק במה מדליקין לא.), שם הגמרא מביאה את הפס' "והיה אמונת עתיך חסן ישועת חכמת ודעת יראת ה' היא אוצרו" (ישעיה לג ו). הגמרא מביאה ביאור נוסף, שהאדם כשעולה לבית דין של מעלה, שואלים אותו שש שאלות: נשאת ונתת באמונה, קבעת עיתים לתורה, עסקת בפריה ורביה, ציפית לישועה וכו'... והרב היה מזכיר בהקשר לציפית לישועה, את דברי הר"ן (שם) "ציפית להתקיימות דברי הנביאים בימך". לשים לב שד' ברים שהנביאים דיברו עליהם לפני שלושת אלפים שנה ומתקיימים עכשיו.

אקרא לפניכם מה שכתוב בישעיה פרק ס' (יד): "והלכו אליך שחוח בני מעניך והשתחוו על כפות רגליך כל מנאציך וקראו לך עיר ה' ציון קדוש ישראל" הבנים של אלה שעינו אותך, הרד"ק כותב שמי שעשה את זה לא יזכה להגיע לזה, אבל הבנים שלהם כן. הם יהיו מוכנים להשתחוות לפני ישראל, וכותב הרד"ק לפני 700 שנה שזה יקרה בירושלים, יבואו מנהיגי הגויים לבקש סליחה מעם ישראל. מי היה מאמין שיקרה דבר כזה? אולי אנחנו צריכים לברך שהחיינו, שזכינו לראות את דברי הנביאים מתקיימים. נשיא אחרי נשיא באו לבקש סליחה. נשיא רוסיה, כמה רוסיה הצירה לישראל בעבר... סגן נשיא אמריקה סיים בעברית, 'עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל'. לחשוב שיבואו לבקש סליחה ולהכיר שהם אשמים, אלה דברי הנביאים. מי שהיה קורא את זה לפני 40 ו-30 שנה לא היה מאמין, שיבואו גדולים מכל העולם. האם קרה באיזו מדינה שכל הנשיאים התכנסו למטרה רוחנית, לא למטרה כלכלית, לעסקים או עניינים מדיניים?

ממש בשבוע שעבר ראינו כיצד התקיימו דברי הנביאים, כאשר היו בישראל למעלה מארבעים נשיאים וראשי ממשלות, כולל נשיא רוסיה, סגן נשיא אמריקה, נשיא צרפת נשיא גרמניה, המדינות החשובות בעולם באו לבקש מעם ישראל סליחה על השואה. אלו דברי הנביאים, ונשיא גרמניה קרא את פרק נג' בישעיה: "מי האמין לשמועתנו וזרוע ה' על מי נגלתה: ויעל כיונק לפניו וכשרש מארץ ציה לא תואר לו ולא הדר ונראהו ולא מראה ונחמדהו". מי האמין, ראו איזה תינוק בלי תואר והדר וזלזלו בו, מי האמין שכך יהיה עם ישראל. מי האמין באותם הימים שתקום מדינה לישראל ויקרה כל מה שראינו.

"נבזה וחדל אישים, איש מכאיבות וידוע חלי וכמסתר פנים ממנו נבזה ולא חשבנהו": זלזלו בהם, הקלנו בהם ראש. כל מה שהעם היהודי סבל, כמו שכתב ה'כוזרי', זה על חטא הגויים, לא של עם ישראל. הוא אמר שהיה צריך לבקש סליחה, אבל יודע שאין אפשרות לבקש סליחה על אשמת גרמניה, שמשא האשמה רובץ ואין סליחה על דבר כזה. עדיין לא טיהרו את עצמם וניקו את עצמם, וזה נשיא גרמניה אומר. ואחד אחד, נשיא אחרי נשיא, קמו ובאו לבקש סליחה מעם ישראל. נשיא גרמניה סיים את דבריו במילים 'ברוך את ה' אלוהינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה'. האם אלו לא דברי הנביאים שהבטיחו שככה יהיה?!

בכלב בגרמניה היה מקבל עונש על צער בע"ח, אבל לא נענש על הריגת יהודי. בתי כנסת נשרפים, ילדים נרצחים, באלפים, בביזיון, בחרפה, בהשפלה, בצורה שלא ניתן לתאר. ואחרי כמה עשרות שנים, לא אלף שנה, הבנים שלהם באים לבקש סליחה מעם ישראל. ולא אחד שאולי צריך אותנו, אלא ראשי מעצמות עולמיות. אנחנו חיים בתקופה שבה רואים כמה ה' מופיע בעולם ומקיים את כל הדברים, "דבר אחד מדברך אחר לא ישוב ריקם".

זה והכריזו שזו השעה והרגע שהם מבינים. 'והשתחוו על כפות רגלייך כל מנאציק', אלא שקיללו ואמרו שאין לישראל עתיד וערך, הם באו לברך את שם ה' בעברית בירושלים.

זכינו בדור שלנו לכמה דברים גדולים. לא רק חזרה לארץ ובניין מדינה, חזרה לקברי אבות ולכותל המערבי ולהר-הבית, לירושלים, לבית לחם, לשילה ושכם, כל מה שהיה חלום הולך לאט לאט ונהפך עכשיו למציאות חיה. מדי פעם ה' נותן זריקות אור שנוכל להסתכל נכון יותר על ההיסטוריה ועל הדור הזה, שהוא אינו דור רגיל. נכון, יש הרבה קשיים ובעיות שצריך לתקן, אבל צריך לזכור שה' נמצא אתנו, הימים שה' כעס עלינו והסתיר פניו מאתנו הולכים וחולפים, והקב"ה מקיים בנו מחדש 'יאר ה' פניו אליך'. לראות מאור פנים כזה מה', שעמים שלמים שהנשיאים מייצגים אותם, לא באים כאנשים פרטיים, באים לבקש סליחה מעם ישראל. באו"ם דיברו נגדנו בצורה קשה ואמרו שהציונות זו גזענות והיא ומקולקלת, ועכשיו אומרים שהאנטישמיות זו בעיה, מחלה בעולם וצריך להילחם בה. הם מבינים שזו לא בעיה של עם ישראל בלבד אלא של הגויים. אנחנו אמרנו את זה כבר לפני הרבה זמן, אבל עכשיו הגויים אומרים את זה בפיהם.

העולם לא מבין איזה עם קדוש נמצא בתוכו והם פוגעים בו, ועכשיו העולם כולו מבין שצריך להתגייס ולהילחם באנטישמיות. אי אפשר לעבור על זה לסדר היום בלי התייחסות... צריך לקיים מה שאמרו 'ציפית - להתקיימות דברי הנביאים בימך', והנה זה מתקיים לא בחלום ולא בסיפורים - רואים את ההתקיימות (ב"ה) בתוך החיים שלנו. תקופה שרואים הרבה אורות.

(מתוך שיחה בישיבת "לנתיבות ישראל" בת ים)

אנחנו זוכים לחיות בתקופה שאבותינו ואבות אבותינו התפללו ולא זכו לראות, ואנחנו כן. כל הסבל של עמי בכל הדורות מתברר שלא היה שלנו אלא לכפר על העולם והגויים, והכל בא עלינו. כמו שאומר הנביא ישעיהו (נג): "אכן חלינו הוא נשא ומכאובינו סבלם... מוסר שלומנו עלינו... וה' הפגיע בו את עון כלנו" הגויים אולי יטענו שעם ישראל חטא, אם לא היה חוטא לא היה בגלות, אבל באמת הוא חטא בגלל הגלות! הם אלה שהחדירו את התאוות והמחשבות שלהם. מי שחוטא מישראל הוא רק 'מחקה' את הגויים, הולך אחריהם. אנשים חושבים שהתרבות שלהם היא תרבות, הדרך שלהם דרך, ואפשר ללכת ולהצליח והכל בא משם, לא מישראל. זה לא תוצרת 'כחול לבן' אלא תוצרת חוץ. הפנימיות של ארץ ישראל ועם ישראל היא קודש וטהרה, והגויים שהשפיעו בעולם את כל הרשעות והקלקול שלהם הצליחו להחדיר משהו מזה גם לנפשות מישראל, אבל זה לא הפנימיות האמיתית בישראל, זה שקר.

ב"ה שהחיינו והגיענו לזמן הזה, רגעים גדולים כל-כך. רואה שיש רגעים גדולים בהיסטוריה. מישוה ראה בהיסטוריה שבאים מלכים לבקש סליחה מעם ישראל? מי ביקש מאתנו סליחה בעבר? מלך בבל, מלך יון, מלך פרס, מי ביקש סליחה? הרומאים? והנה כאן מבקשים סליחה, ועוד בירושלים, שחשבו שלא תיבנה ותישאר שוממה ואין תקווה לעם ישראל. הנוצרים קראו לנו היהודי הנווד (המוסלמים עדיין תורם מחכה להם, גם זה יגיע, הם קראו ליהודי היהודים בני מוות, כאילו אנחנו לא ראוים לחיות). הנוצרים אמרו שאנו אפילו לא דת אלא שאריות של עם, להראות כמה גדול העונש למי שלא הלך בדרכם, והנה הם באים ומורידים את הראש. איך אפשר שלא לראות שזה מה שהנשיא אומר, והם מודים על

הרב אלישע וישליצקי זצ"ל

יצאו ברכוש גדול

דבי רבי ינאי אמרי.. מאי יודי זהב? אמרי דבי רבי ינאי, כך אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל עד שאמרו די הוא גרם שעשו את העגל.

בבית המדרש של ר' ינאי לימדו לימוד זכות גדול על ישראל. הם הסבירו שהשעבוד לשפע החומרי - לכסף והזהב - שנתן ה' לישראל כשיצאו ממצרים, הוא זה שגרם לנפילה בחטא העגל. זהו אותו בית מדרש של ר' ינאי שהסביר את דברי הקב"ה למשה "דבר נא באזני העם". ומתעוררת השאלה: אם זוהי סיבת הנפילה, האם לא היה עדיף מלכתחילה לא להשפיע כסף וזהב? אך אנו רואים שלא זו בלבד שזהו חלק מן המגמה האלוקית אלא שזה נאמר בלשון בקשה. עלינו ליישב את הדברים.

בפירושו לאגדות שבגמרא מברר הרב קוק (עין אי"ה ברכות א; ה, מג) שמגמתה של יציאת מצרים לא הייתה רק הפסקת העינוי של עם ישראל. המגמה הייתה ליצור בעולם חירות אמיתית. ליצור עם של בני חורין.

באמת סוגיית הכסף והזהב איננה עיקרית, בוודאי לא בסדר הגודל של "ועבדום ועינו אותם וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנוכי". אך היא כן מורה על כך שהקב"ה רוצה לתת לנו כלים לחוש על ידם את תחושת החירות. הקב"ה רוצה שנצא ממצרים לא כמסכנים ועניים. עלינו לקיים "ובני ישראל יוצאים ביד רמה", לצאת ברכוש גדול.

עתה מובן מדוע הציווי "דבר נא", נאמר בלשון בקשה. מעמד הנפש שלנו ברגע יציאת מצרים שייך לנקודת הרצון, יש בו בחירה חופשית. אומר הקב"ה לישראל: "אם רוצים לצאת כמסכנים אין כפיה של לא יהיה כך - אתם רשאים שלא לשאול ממצרים כלי כסף וכלי זהב. אך אם אתם רוצים לצאת כבני חורין, להעצים את תחושת היציאה, לחוש שיש לכם עוצמה ושאינכם אנשים מסכנים - אז שאלו איש ממצרים כלי כסף וכלי זהב". זה לא דבר הכרחי, זה תלוי מאוד בעבודה הפנימית של האדם, ולכן זה נאמר בלשון בקשה ולא בלשון ציווי.

במהלך פסוקי הסיום של מכות מצרים (יא, א), מתארת התורה מסלול נוסף של התרחשות. מסלול שבמבט פשוט נראה שאינו שייך אל סדר הגודל של מאורעות יציאת מצרים: **דָּבַר נָא בְּאָזְנֵי הָעָם וְיִשְׁאַלּוּ אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ וְאִשָּׁה מֵאֵת רֵעוּתָהּ כָּלִי כֶסֶף וְכָלִי זָהָב** (שם, ב). העיסוק בכסף ובהב מפתיע ביחס לנושא היציאה ממצרים.

את הפסוקים הללו דורשת הגמרא במסכת ברכות (ט, א):

דבר נא באזני העם וגו' - אמרי דבי רבי ינאי - אין נא אלא לשון בקשה. אמר ליה הקדוש ברוך הוא למשה: בבקשה ממך, לך ואמור להם לישראל; בבקשה מכם, שאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב שלא יאמר אותו צדיק; ועבדום וענו אתם - קיים בהם, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול - לא קיים בהם.

כשהתבוננו בפסוק הזה בבית המדרש של ר' ינאי הוסבה תשומת הלב אל המילה "נא", לשון בקשה. מלשון זו למדו שאמר לו הקב"ה למשה "בבקשה ממך... אמור להם לישראל בבקשה מכם...". מדוע הבקשות הללו? מה עניינן לכאן? תשובת הגמרא: "שלא יאמר אותו צדיק...".

בברית בן הבתרים שואל אותו צדיק, אברהם אבינו, את אלוקים: **אֶ-דְּנִי ה' בְּמָה אֲדַע כִּי אִירְשָׁנָה** (בראשית טו, ח). הוא שואל את אלוקים המבטיח לו כי כל תכלית יציאתו מאור כשדים הייתה כדי לתת את הארץ הזאת - "לך ולזרעך". אם כן, משמעות שאלתו של אברהם אבינו היא: איך האדנות האלוקית - המתגלה דרך האומה, דרך הציבור - תתגלה באופן שונה כל כך מגדרי הטבע? עונה לו הקב"ה: **וְעָבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה** (שם, יג), כלומר יהיה זה באמת באופן מופלא - דרך הייסורים של מצרים יצמח עם.

מדוע בתוך המהלך הזה צריך ש"אחרי כן יצאו ברכוש גדול"? זאת אומרת, מדוע נדרשת כאן הבטחת העושר החומרי? ועוד, מאחר שזה חלק מן המהלך האלוקי, מדוע זה צריך להתקיים דרך בקשה ממשה ובקשה מישראל? ראינו שזוהי איזו התחשבות ב"אותו צדיק", שלא יאמר שאת השעבוד קיימנו ואת היציאה ברכוש גדול לא קיימנו, ונראה שיש כאן עניין שמחייב הבנה נוספת.

הדברים מתחדדים יותר בבית מדרשו של ר' ינאי בהמשך מסכת ברכות בסוגיה אחרת (ברכות לב, א). הגמרא שם מביאה מימרות שונות של האמוראים על הסיבות שגרמו לישראל נפילות רוחניות ומוסריות.

בתחילת ספר דברים מונה משה רבנו רשימה של מקומות ובהם רמז לנפילות רוחניות של עם ישראל. אחד המקומות הללו הוא **יְדִי זָהָב** (דברים א, א):

"בירור-הלכה"

הרב בנימין טבדי

ראש בית המדרש "לשמה", רב קהילת "שטיבל יד בנימין", רעננה

שליח ציבור שטעה בתפילת שבת

ובכלל זה מצוות התפילה. לכן מסביר החת"ס - הש"ץ מוציא את הציבור ידי חובה מחמת ההצטרפות של השומעים לש"ץ ע"י הכלל ההלכתי "שומע כעונה". לשיטה זו, טעות הש"ץ לא אמורה להבחין ע"פ דיני "שליחות" - ול"מצטרפים" אין שום יכולת לטעון שהם "שלחו" את הש"ץ כדי שיאמר את נוסח התפילה רק באופן של לכתחילה. ממילא על-פי החת"ס יש לחזור ולדון בטעות של ש"ץ כדיני טעות היחיד, וכשם שהיחיד גומר את הברכה - כן אמור להיות הדין גם בש"ץ.

מ"ן הראי"ה קוק זצ"ל [אורח משפט טו] התייחס לשיטת החת"ס - ותמה עליו. התמיה הראשונה היא מהלכה מפורשת: "הדבר צריך עיון, דמה נעשה לשיטת הראשונים... בפירוש עם שבשדות דאניסי, ש"ץ מוציאם אפי' בלא שמיעה כלל, וזה אי אפשר לפום-ריהטא כי-אם מצד שליחות".

הגמרא במסכת ראש השנה אומרת שבתפילות ימים נוראים, אותם האנוסים שאינם יכולים להתפלל ולא להגיע לבית הכנסת - "העם שבשדות" - יוצאים ידי חובה על-ידי תפילת הש"ץ! את ההלכה הזו אי-אפשר להסביר מדין "שומע כעונה", שהרי העם שבשדות לא "שומעים" את הש"ץ. מכאן הרב קוק מביא ראיה שגם בענייני תפילה יש מקום לדיני שליחות.

התמיהה השנייה של הרב קוק על החת"ס היא מצד לשון חז"ל: "גם לשון המשנה ערוכה, 'המתפלל וטעה סימן רע לו, ואם שליח ציבור הוא סימן רע לשולחיו' - מפני ששלוcho של-אדם כמותו, ושגור בלשון חז"ל 'שליח ציבור', ולומר על כל אלה דהוא לישנא דלא דאיק - לענ"ד צריך ראיות גדולות".

בהמשך דבריו מתייחס הראי"ה קוק לגוף הטענה של החת"ס סופר שאי אפשר לעשות שליחות בענייני תפילה הואיל והיא מצווה על גופו של אדם. הרב מחדש, שיש שתי מטרות לתפילה. מטרה אחת היא באמת הדבקות של האדם בבוראו, ואת זה אכן אי-אפשר לעשות על ידי שליח, וכדברי החת"ס סופר. אך יש עניין שני, והוא לפעול פעולות רוחניות בעולם על ידי התפילה - ודבר זה אפשרי גם ע"י שליח, הואיל והמצווה היא לא על גופו של אדם אלא בהשתדלות להביא לתוצאה. כמו שאפשר לעשות שליח להרבה פעולות ומצוות אחרות - כך אפשר לעשות שליח גם לפעולות הרוחניות הנ"ל. לפיכך הרב מסביר, שהש"ץ הוא אכן פועל מכח "שליחות", שרלוונטית לכל-הפחות לבחינה אחת הקיימת בתפילה - וממילא יש מקום לטענה "לתיקוני שדרתיך ולא לעיוותיך", וכדברי ה"שואל ומשיב". ואכן, הלכה למעשה - רוב הפוסקים פסקו שש"ץ שטעה - עליו לתקן מיד את הטעות, מחמת היותו שליח הציבור - גם במקום שבתפילת היחיד יש לסיים את הברכה [פסת"ש רסח, ד].

שאלה: במנחה של שבת הש"ץ טעה ובמקום לומר "אתה אחד" התחיל לומר "אתה חונן". חלק מהמתפללים טענו שעליו לסיים את ברכת "אתה חונן" ואח"כ לחזור ל"אתה אחד" - וחלק טענו שעליו לחזור מידית ל"אתה אחד". מה ההלכה בנידון?

תשובה: במסכת ברכות [כא, א] מובא, שמעיקר הדין היה ראוי להתפלל גם בחול את כל אותן הברכות שאומרים בעמידה של חול - אלא ש"רבנן" הוא דלא אטרחוהו משום כבוד שבת - חכמים לא רצו להטריח אותנו, ותקנו עבורנו נוסח עם ברכה אמצעית מיוחדת לשבת. לאור זאת נפסק להלכה, כי מי שבטעות במקום לומר את נוסח תפילת השבת התחיל נוסח תפילת עמידה של חול - יסיים את הברכה שעומד בה בצורה מכובדת - ולאחר מכן יחזור לנוסח תפילת השבת. הלכה זו נכונה לערבית שחרית ומנחה של שבת - ואילו במוסף הדין שונה, הואיל ובמוסף מלכתחילה תיקנו חכמים שבע ברכות, וממילא אם טעה במוסף ואמר נוסח תפילה של חול - יעצור מיד ויחזור לנוסח תפילת מוסף [רסח, ב ומשנ"ב שם סק"ה].

עד כאן לגבי טעות של יחיד. לעומת זאת בטעות בחזרת הש"ץ פוסקים רבים הזכירו את דבריו של הרב יוסף שאול נתנזון בשו"ת "שואל ומשיב" וזה לשונו [מהדושת כב]: "והנה בשנת תבר"ך בש"ק וישלח במנחה טעה הש"ץ והתחיל בתיבת 'אתה חונן' ונזכר. והנה אף שמבואר... דאם התחיל אתה חונן גומר, מכל-מקום זה בתפלה שמתפלל בלחש, אבל מה שמתפלל בשביל הציבור אם כן הם לא עשו אותו שליח להתפלל בשבילם תפלת חול ולתקוני שדרי' דבאמת אינו סימן יפה מה שטועה ומתפלל של חול בשבת כמ"ש האחרונים".

על-פי הרב נתנזון הש"ץ הוא "שליח" שנתמנה על מנת להוציא את הציבור ידי חובה בנוסח של לכתחילה - ולא בשום נוסח שהוא "בדיעבד". לפיכך במקרה של טעות בחזרת הש"ץ - השליחות מופקעת מחמת הטענה "לתיקוני שדרתיך ולא לעיוותיך" [= לתיקון שלחתיך ולא לקלקולך]. על כן, גם במקרה שע"פ הדין היחיד יכול לסיים את הברכה - ש"ץ שטעה לא ימשיך בנוסח המוטעה - אלא יעצור אפי' באמצע הברכה ויחזור לסדר תפילת השבת.

אלא שהנחתו של ה"שואל ומשיב" - שהש"ץ הוא "שליח" - נסתרת לכאורה ע"פ שיטת החת"ס [או"ח רא] הטוען שהש"ץ אינו מוציא את הציבור מדין "שליחות", אלא מחמת הכלל "שומע כעונה". הסיבה שהניעה את החת"ס לכך היא הקושיה - שהואיל והתפילה היא מצווה על גופו של אדם - לא ברור כיצד תועיל "שליחות" על מנת לקיים מצווה שכזה. כשם שאי אפשר לעשות שליח לאכול מזה, או לומר קריאת שמע - כך אין שליחות לכל המצוות שהן על גופו של אדם -

אלדד יוסף פרי

אורות הקודש, כרך א, חכמת הקודש, פרק סה

דעת קדושים

קדושים ורוח קודש

עם דלדול חי הרוח בישראל, חורבן הבית והגלות, איבד עם ישראל את מהותו העיקרית כעם של נביאים המספרים את תהילת ה' בעולם ("עם זו יצרתי לי תהילתי יספרו". ישעיהו מג, כא). מאז החורבן השכינה מוטלת בעפר ו"אין לו לקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה" (בבלי, ברכות, ח, ע"א).

יחד עם זאת, התלמודים מלאים בסיפורי מופת ורוח הקודש של תנאים ואמוראים לאחר החורבן. אנשי מופת אלה ממשיכים לעמוד לנו בכל דור ודור עד ימינו אלה. כעת, עם חזרת ישראל לארץ ישראל ובעיקר משנת תשכ"ח (או סוף תשכ"ז אם תרצו) עת חזרנו לשלוט בירושלים כולה, בהר הבית ובכותל המערבי, הגיעה העת לחזרת הנבואה ושאיבת רוח הקודש בשמחה. האר"י ז"ל אומר כי ללא שמחה אין כמעט סיכוי שהתפילה תתקבל והמקום היחיד בו מותר להיעצב הוא התחנון. מכיוון שתפילה היא סוג של נבואה, של מפגש עם בורא עולם, הרי שהשמחה הכרחית, כלשונו: "אסור לאדם להתפלל תפילתו בעצבון, ואם עשה כך אין נפשו יכול לקבל האור העליון הנמשך עליו בעת התפילה. אמנם בעת שמתוודה הווידי ומפרט חטאיו, אז טוב להתעצב בלבד, אבל בשאר התפילה נמשך לו נזק נפלא גדול על ידי עצבותו, אבל צריך להראות לפניו יתברך הכנעה גדולה באימה ויראה, אמנם תהיה בשמחה יתירה וגדולה בכל האפשר, כדמיון העבד המשמש את רבו בשמחה יתירה, ואם משמשו בעצבות עבודתו נמאסת לפניו". (שער הכוונות, הנהגות קודם התפילה).

קדושים והשגה

הרב קורא בפרקיננו לצדיקים שהגיעו לידי השגות בעולמות עליונים "קדושים". מהי השגה? אמשול משל. אדם שנמצא בתוך חדר ומעוניין לתאר לאדם אחר שאיננו שם את מראהו המדויק של החדר באמצעות הכתב. הדבר אפשרי עד גבול מסוים. נתאר חדר פשוט עם שולחן, כסאות, ספה, חלונות, מנורות, חנוכייה מכסף מעוצבת ומגילת אסתר. אם ניתן למהנדס לתאר את מבנה החדר מבחינת מידות, חומרי הבניין, הריצוף, האלומיניום, החשמל, התאורה, הרי שהוא יכתוב מפרט ארוך כדי לתאר את החדר ללא הריחות. לאחר מכן ינסה נגר לתאר את הריחות. הוא יתאר את רגל השולחן עם הקרניז המיוחד, אופן פתיחתו של השולחן, צבעו

לאחר שמדור "אורות הקודש" פינה מקום למרן רבי יעקב אביחצירא ונכדו הבבא סאלי עליהם השלום, לרגל הילולתם, ממשיכים אנו במקום שעצרנו, בו הרב מדבר בדיוק עליהם ועל שכמותם (ומן הסתם ברור לנו שהדברים חלים על הרב עצמו).

מאז ראשיתו, עמדו לעם ישראל רועים רוחניים שזכו לנבואה. "תניא, הרבה נביאים עמדו להם לישראל, כפליים כיצאי מצרים, אלא נבואה שהוצרכה לדורות נכתבה ושלא הוצרכה לא נכתבה" (בבלי, מגילה, יד, ע"א). כפליים כיצאי מצרים הוא מספר עצום של מיליון ומאתיים אלף נביאים, זאת בהנחה שנספור רק את הגברים, ללא נשים, זקנים וטף. אם נפרש את המדרש בצורה מרחיבה, הרי שהמספר יותר מכפול. אמירה זאת איננה סתמית חלילה ואיננה על דרך הגזומה. באמירה זאת מבקשת הגמרא ללמד אותנו שנבואה היא דרך החיים של איש ישראל היושב בארץ ישראל.

"אמר רבי יהושע בן לוי: למה נקרא שמה בית שואבה? שמשם שואבים רוח הקודש על שם 'ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה' (ישעיהו יב)... אמר רבי יונה: יונה בן אמימי מעולי רגלים היה ונכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש, ללמדך שאין רוח הקודש שורה אלא על לב שמח. מאי טעמא? 'והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלקים' (מלכים ב ג)." (ירושלמי, סוכה, כב, ע"ב).

הגמרא בחגיגה מלמדת, כי כשם שבא אדם להיראות לפני ה' בשלושת הרגלים, כך הוא גם יכול לראות את ה' יתברך. כלשון קדשו של רש"י שם: "דמשמע שהאדם רואה את השכינה יראה כל זכורך את פני האדון משמע שהאדון בא לראותך הקיש הכתוב ראייתך לראייתו" (בבלי, חגיגה, ב, ע"א).

העלייה לרגל בשעה שבית המקדש היה קיים, הפגישה את היהודי עם הנבואה ועם רוח הקודש. כל איש והדרגה שהגיע אליה. זו משמעות הגמרא שיונה הנביא מעולי הרגלים היה. הוא פעל במסלול הרגיל. יש מסלול של סיגופים והתבודדות מבני אדם ויש מסלול ישיר, מסלול השמחה בחיי העולמים. השמחה בעת גלוי שכינה מולידה רוח הקודש ונבואה, הכל כפי הכשרת נפש האדם.

אותם צדיקים שמסוגלים להכיל את הקדושה העליונה ולהאיר ממנה כאן למטה בזה העולם, להם הרב קורא "קדושים". נהגו לקרוא ל-"בעל המקצוע" הגדול ביותר בתחום זה, בחמש מאות השנים האחרונות: "האר"י הקדוש". גם רבי חיים בן עטר שהנגיש בלשון גלויה מסודות הקבלה לכל העם, נקרא כך: "האור החיים הקדוש".

גם השל"ה (רבי ישעיהו לוי הורוביץ, קיצור שמו על שם חיברו: "שני לוחות הברית") היה מקובל גדול לאחר ימי האר"י ונקרא "השל"ה הקדוש". עוד שניים שזכו לכינוי זה ללא קשר ישיר לתורת הסוד הם רבי יהודה הנשיא ("רבינו הקדוש") ורבי משה אלשיך, "האלשיך הקדוש".

אחרי שאנו מתארים את שירת המלאכים בקדושה שבחזרת הש"צ, מגיעה ברכה מיוחדת: "אתה קדוש ושםך קדוש וקדושים בכל יום יהללך סלה". המלאכים לא נקראים קדושים ואנחנו, ישראל, המהללים את ה' נקראים קדושים. הקדושה, המושגת בדעתם של קדושים, היא היסוד לכל ההארות הרוחניות בעולמנו זה.

וכה דברי מרן הרב:

"דעת קדושים הוא היסוד להארה הרוחנית, המופיעה בעולם, בכל הלבבות.

הקדושים, זכי המחשבה והרעיון, מתאחדים בחושם הפנימי עם הטוב הרוחני, המלא כל. וכל המתגלה להם הרי היא הופעת נהרה, וגילוי עליון, המוסיף חיים ואומץ, חיי עד ואומץ רוחני, המבסם את העולם כולו, בריח בשמיו.

ממקורה של תורה, שהאירה את העולם מרום ההארה האלהית העליונה, המקפלת את הטוב הרוחני עם הגשמי, הזמני עם הנצחי, המוסרי והמעשי, היחידי והצבורי, הדקדקי הפרטי, והקוסמי הכללי, נובעים תמיד אורות חיים, המחיים כל נוגע בהם, ומשמרם בטהרתם.

הסתכלות פנימית והסכמה מוסרית מוכרחות הן להתקשר ביחד אצל הראויים לכך. והם קולטים את אור העולם, השרוי בכל הנשמות, ומעמידים אותו בחטיבה שלמה, וחוזרים ומופיעים באורם, ע"י קוי החיים של מציאותם וחברתם, של שילוח רצונם וגדולת נפשם הרוחנית, ע"י ענותנותם ואהבתם לכל היצורים, את כל אוצר החיים והטוב לכל.

שבילים הם ישרי לב אלה לשלח על ידם אור וחיים לכל נוצר. כלים הם להארת אור חיי עולם, משרתי ד' ועושי דברו, מלאכיו עושי רצונו, להחיות כל נוטה למות, לגבר כל חלש, להקיץ כל נרדם.

והנם קוראים בשם ד' אל עולם, האומר לכל נוצר, חיה ושמח על כל טוב, עלה והתרומם מעלה מעלה."

המדויק וכו', את הכיסאות ואת הספה. לאחר מכן נצטרך אומן שיתאר במדויק את חנוכיית הכסף על העיצוב המדויק שלה ואת בית המגילה. סופר סת"ם יצטרך לתאר את הצורה המדויקת של כתב המגילה, את מראה הקלף וסוגו.

לאחר כל אלה, אם נמסור לאדם את כל המפרטים ונבקש ממנו לצייר את החדר בדיוק, ספק רב אם יהיה קרוב לכך. עכשיו תתארו עולמות עליונים בעלי אין סוף פרטים. היכלות אין קץ, שהחדר המתואר איננו אפילו אחד ממיליארד מכל היכל והיכל. כמה יועיל מפרט טכני המתאר את העולמות הללו? ובכלל הניתן לתאר דבר שאינו גשמי? בוודאי שלא! כל התיאורים שנכתבו בספרות הקבלה, אינם אלא משל נטול כל גשמיות.

אם כך כיצד ניתן ללמוד באמת אודות העולמות העליונים? אם נחזור למשל דלעיל, התשובה היא שעלינו להכניס את האדם לחדר!!! רק אז הוא יבין עד הסוף, כיצד הכל נראה. כשאדם מבקר בעולמות העליונים, כמו האדם שנכנס לחדר, ביקור זה נקרא "השגה".

בצהרי שבת של פרשת בלק לפני 450 שנה ישן האר"י ז"ל שנת צהרים כפי שנהג בכל שבת. תלמידו רבי אברהם הלוי ראה כי שפתיו לוחשות תוך כדי שינה. התלמיד קפץ על ההזדמנות לשמוע מה לומד רבו בשנתו והתקרב כדי לשמוע. בין כך לכך התעורר האר"י. שאל אותו רבי אברהם מהם הדברים שלמד בישיבה של מעלה ומה רחשו שפתיו? השיב לו האר"י כי "מעיד אני עליי שמיים וארץ, אילו הייתי דורש שמונים שנה רצופים בלי גוזמא, לא יכולתי לסיים מה שלמדתי בזה הפעם, בפרשת בלעם והאתון". המילים בעולם הזה לא מסוגלות להכיל את התובנות הרוחניות מהעולמות העליונים.

זה מה שמלמד הרב בפרקנו.

זה לא המקום להיכנס לתפיסת "הצדיק" בחסידות. אני חושב שדווקא כדי שלא יטעו בין תפיסה זו לבין מה שהרב רוצה ללמדנו בפרק זה, הוא קרא לאותם גדולים שבוודאי הם צדיקים - קדושים!

בסוד המדע

ד"ר גבי אביטל

"גיליתי לבני האדם את תפארת מעשיך"

השלכה מעשית על חישוב מרחקים בחלל, אך יותר מכול הוא מראה את ההרמוניה המתמטית ואת התיאום בתנועת הגופים השמימיים ביקום, את קשרי הגומלין ההדוקים בין הכוכבים, ואת הסדר הקיים במערכת השמש. קפלר עבד על גילוי חוק זה במשך 23 שנה, ולאחר גילוי החשיבו אותו כביטוי של הרמונית היקום. שם יכתוב קפלר:

"הספר יחכה לקוראו מאה שנה, אם אלוהים עצמו חיכה ששת אלפים שנה לאיש שיתבונן במעשיו... מודה לך אני, הבורא והאדון שנתת לי ליהנות ממה שבראת, וששמחתי במעשי ידיך. ראה, הנה סיימתי את מפעל ייעודי תוך שימוש בשיעור הכוחות שהענקת לי. גיליתי לבני האדם את תפארת מעשיך כאשר תוכל בינתי המוגבלת לתפוס מאינסופיותם."

גדולתו המדעית של קפלר אינה מוטלת בספק. אלא שבנוסף לגדולה זו נחשפת אישיותו של מדען בעל תודעה דתית עמוקה והמלמדת על צניעות רבה. את תגליותיו אינו שומר לעצמו או לקידומו האישי, אמנם כך מקובל ואין פסול בדבר, שאיפתו היא שכל האדם ידע את גדולת בורא. מסכם את הדברים אהרן צ'רניבסקי, פיזיקאי שהיה המורה הראשון לפיזיקה בטכניון והיה למנהלו בשלהי שנות ה-30 במאה הקודמת: "בלי ספק לא יימצא איש מדע, שבאותו גילוי לב ובאותה תמימות היה חושף ביצירותיו המדעיות את רגשותיו ואת מחשבותיו הנסתרות ביותר, כמו שעשה קפלר."

עד כמה התרחקה התרבות המערבית מבורא עולם, אפשר להתרשם מהיחס המתנשא משהו כלפי קפלר. הסופר והעיתונאי דן פאלק מחברם של ספרים רבים בתחום המדע כותב בספרו "היקום על חולצת טריקו" בפרק על קפלר: "אנו זוכרים את קפלר כמדען - אבל הוא חי בתקופה שבה המדע, הפסבדו-מדע והמאגיה היו כולם שזורים זה בזה." בד בבד עם כתביו המדעיים הפיק קפלר השערות ותהיות אינסופיות בנושאי המטפיזיקה, היסטוריה ודת. כדברי ההיסטוריון י. ברנרד כהן, "יכולנו בנקל ללקט כרך שלם של כתביו שימחיש עד כמה לא-מדעיות היו חשיבתו וגישתו למדע."

כשהמדע מחליף את הבורא בתפיסת עולם של רבים, אז היותם של גדולי המדענים עמוק בחקר האלוהים והערצתו, היא לצנינים בעיניהם. בפעם הבאה נרחיב על הנבואה והחכמה בקרב גדולי העולם המושמצים.

במאמרינו האחרונים עסקנו בשניים מגדולי המדע מאומות העולם אשר ניסו כל אחד במידת יכולתו לחקור את הטבע. המיוחד בהם שהם האמינו בקיומו של בורא לעולם. לא רק זאת, הם הקדישו את עמלם לחקר הטבע כחלק מהערצתם את הבורא. בפרשת השבוע, 'בא', אנחנו נחשפים לבריאה נוספת. איש מאתנו אינו יכול להסביר מהבחינה הפיזיקלית, את תחילתה של ההווה העולמית. דיו רבה נשפכה במהלך הדורות מפי הוגים וחושבים, פשוטי עם ואנשי עבודת כפיים. אין שום פרי לעמל הזה לנסות להבין את ההתחלה. וזאת מפני שיצירתו של דבר חדש מחייב התערבות וניפוץ הכבלים המעגליים האינסופיים.

כך היה בבריאית העולם. אחר התוהו ובוהו המפורסם בא הציווי האלוהי של "יהי אור". כך עם אברהם אבינו, רק לאחר הציווי הישיר "לך לך לארצך", מתחילה הדרך אל הארץ הטובה, הוצאה מהשגרה שחי בא אברהם אבינו. כך גם יצירתו של העם העברי. העם הזה מתחיל ב-70 נפש במצרים מכוח ברית בין הבתרים, ומוצא משם בכוח ההתערבות האלוהית. שום ישראלי לא היה יוצא מעצמו ממצרים. וכך מתקצרים הדורות הנחוצים להוצאת היהודים משלוות העבדות שהיו בה, וזה הכרחי שיעשה בפסיחה על הזמנים. הפסח הוא דילוג על תהליכי אורך בזמן, ועל כן, הכל בחיפזון במהירות. ומי שיוצא, יוצא, ומי שהולך בחושך ונשאר, לא מצטרף אל העם. ואף חציית ים סוף, הצד הטבעי הוא שהמצרים טובעים בים, ואולם הצלת ישראל היא הנס. ואפשר להמשיך הלאה, אולם ככל שנתרחק בזמן ממעמד הר סיני שהוא חריג בפני עצמו, נראה שההתערבות האלוהית הולכת וקטנה. נזכור שמאז ירידת יעקב למצרים, לא היתה שום התגלות אלוהית. העבדות וההיטמעות והירידה מן הבמה ההיסטורית, היא דרך הטבע. לא אצל העם היהודי. הוא באופיו נגד הטבע. הוא מרדן, הוא מהפכן, הוא יוצר, הוא מוביל. והוא אכן מושא לשנאה. לא טבעית.

ושום הוגה, ושום פילוסוף או איש מדע לא יכול להסביר כיצד מלאך המוות ההיסטורי פסח על דלתות העם הזה. וגם שיבתו אל ארץ ציון היא נגד הטבע של האומות. זו הציונות.

נשוב אל יוהנס קפלר, עליו דברנו לפני שבוע. החוק השלישי מבין השלושה הקושרים בין תנועת כוכבים ובין מסלולם האליפטי המיוחד, קרוי על שמו של קפלר, הוכרז בחודש מרץ 1618 בתוך ספרו "הרמונית העולם". החוק הוא בעל

לשולחן שבת פרשת בא

גליון שבועי במשנת
מרת האור החיים הק' זיע"א

בבחינת 'והגדת', כי כל מה שרואה אצל הבן מוכרח לתקן והדבר קשה בעיניו כגידים, ואולם אבי האב אצלו הדבר בבחינת 'תספור', שיכול לחנך בדרך סיפור, ובהארת פנים, כי אינו מאבד תבונתו בסיבת חוש הרגש, ואין הוא נדרש לחינוך הנכד כל כך, ולכן יכול הוא לספר. אמנם אם זוכה הוא לספר ביציאת מצרים - יזכה לבנים ובני בנים. ה' יזכנו לראות דורות ישרים.

(מתוך ספיר ויהלום להגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

שמור לקדשו משעת מקחו

והיה לכם 'למשמרת' עד ארבעה עשר יום לחודש וגו' (יב, ו). כתב באור החיים הק' וז"ל: פירוש צריך שמירה כדין קדשים, כיון שקרא עליו שם פסח עכ"ל.

והקשה הגאון רבי מאיר דן פלוצקי בעל הכלי חמדה זצ"ל: ולא זכיתי להבין כוונתו הקדושה, הרי הא דקדשים צריכים שמירה, הוא רק 'לאחר שחיטה' מחשש טומאה, כמבואר בפסחים (לד.), ואפילו למאן דאמר דס"ל פסול הגוף (שבוה שלא שמרו נפסל, ואע"פ שלא נטמא), הוא רק דאפילו אם יבוא אליהו ויטהרנו פסול מצד שלא שמרו, אבל זה ברור דמחיים גם למ"ד זה לא צריך שמירה, וא"כ הכא דכל השימור הוא רק עד שעת השחיטה איך אפשר לומר דמשום דיש בו תורת קדשים צריך שמירה עכ"ד.

ומתוך הכלי חמדה בדבר נפלא, בהקדם ביאור מקור דין "שמירה בקדשים", דילפינן זאת מתרומה דכתוב בה "מאת משמרת תרומותי" (במדבר יח, ח), דגם קדשים צריכים שימור, והא דילפינן לקדשים רק לאחר שחיטה היא מטעם, שמשוינן ליה לתרומה דכמו שבתרומה אם נטמאה אין לה תקנה ולא מהני בה פדיון לחלל ולהפריש אחרת תחתיה, כמו"כ שמירה בקדשים שרק לאחר שחיטה אין לה תקנה ואי אפשר לחלל והקדושה שבה אבודה לגמרי, משא"כ מחיים שיש לה עוד תקנה אם נפל בה מום דמהני ליה פדיון ומקדש אחרת תחתיה והרי היא כאילו הקדושה הראשונה קיימת, אז לא ילפינן מתרומה דבקדשים צריך שמירה.

ומעתה - אומר הגאון הכלי חמדה - בפסח מצרים דהיה מקחו מבעשור והיה מעכב, וא"כ אם יפול בו מום אח"כ לא יהיה בו שום עצה לחלל קדושתו על פסח אחר, כיון דביום י"א שוב אי אפשר להקדיש את הפסח (דנצטוו על ד' ימי ביקור), וכיון שכן גם מחיים ילפינן בכהאי גוונא דצריך שימור עכ"ד ודפח"ח.

סגולת רבינו לזכות לבנים

על הפסוק (פרשת בא יג ח): 'והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים', כתב רבינו האור החיים הקדוש זיע"א: עוד ירצה באומרו 'לאמר', להיות שאמר 'והגדת לבנך', תינח אם יש לו בן, אם אין לו בן יהיה פטור, תלמוד לומר 'לאמר', שעל כל פנים צריך להגיד אפילו בינו לבין עצמו. ואם תאמר כיון שעל כל פנים הוא צריך להגיד אפילו בינו לבין עצמו אם כן למה אמר 'לבנך'. ואולי שבאמצעות היתור אני מבין כן ולא בלא יתור. ואפשר עוד שירמוז באומרו 'והגדת לבנך' שאם יגיד הגדה האמורה בענין יזכה ה' שיגיד לבנו, וכדי שלא תטעה לומר דוקא, לזה אמר 'לאמר'.

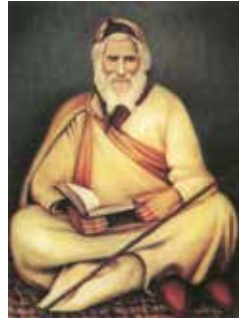
הפרשיות שאותם ראוי ללמוד

"עובדא דידענא באברך ששאל את פי כ"ק אדמו"ר מאמשינוב שליט"א לפני הרבה שנים שיאמר לו איזה סגולה להיושע עם זש"ק. וענה לו ב' סגולות: אחד, לעזור לבעלי תשובות וכדו' שצריכים עזרה ביהדותן. ב' שילמוד דברי האור החיים הקדוש על הפרשיות של יציאת מצרים ולדבר מזה בליל הסדר. ונתן נימוק לדבריו על פי דברי האור החיים הקדוש בפרשת בא שכתב על הפסוק והגדת לבנך בזה"ל, ואפשר עוד שירמוז באומרו והגדת לבנך שאם יגיד הגדה האמורה בענין יזכה ה' שיגיד לבנו, עכדה"ק, ובשנים האחרונים כבר נתפרסם בכ"מ סגולה זו כבדוק ומנוסה בעז"ה. והאברך שאל על איזה פרשיות ילמוד האור החיים הקדוש. ענה לו האדמו"ר על אתר: פרשיות שמות וארא בא בוודאי, אבל פרשת בשלח כבר תלוי במחלוקת המגן אברהם וחתם סופר אם באמירת נס קריעת ים סוף יוצאין החיוב של זכירת נס יציאת מצרים שיוכל לקיים בזה מצות סיפור יציאת מצרים"

(קובץ 'אור ישראל' גליון מג עמוד קיט)

בנך ובן בנך

יתכן לומר על פי דבריו של רבינו האור החיים הקדוש זיע"א, שכשם שמצות 'והגדת' יש בה סגולה שיהיה אומר זאת 'לבנך', כן יש לפרש מאמר הכתוב (שמות יב) 'ולמען תספר באזני בנך ובן בנך', שהמספר ביציאת מצרים זוכה לבן ובן הבן, היינו שזה סגולה לבני בנים. וי"ל שהאב הוא

לשולחן שבת פרשת בא

מתורתו של ה'אביר יעקב' -
רבנו יעקב אבוחצירא זי"ע

בזכות שלש מצוות שעניין - דם, נגאלו ממצרים

לא הזכיר להם הדם רק שלש פעמים, להורות דבזכות שמירת שלשה מיני דמים זכו ונגאלו ונעשו להם כל אותם הנסים. והכל נרמז בפסוקים עצמם, הפסוק הראשון כתוב בו 'ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף על הפתים אשר יאכלו אתו בהם', כאן רמז על ששמו עצמם ולא בא שום אחד על אשת חברו ולא על שום גויה, וזהו שאמר 'על הפתים אשר יאכלו אתו בהם', הפית זו אשה, ודהינו, הם לא נתנו עיניהם כי אם בנשותיהם, וזהו 'על הפתים אשר יאכלו אתו בהם', דהינו נשיהם דוקא, ודבר הכתוב בלשון נקיה, כמו 'כי אם הלחם אשר הוא אוכל' (בראשית לט ו). השני כתוב בו (שמות יב יג) 'והיה הדם לכם לאת' כנגד דם נדה, לפי שנדה היא אות בין ימי טמאה לימי טהרה, וכשם ששמו אות נדה, כך הדם יהיה להם לאות וינצל. השלישי (שם) 'וראיתי את הדם ופסחתי עלכם', זה כנגד שלא גרמו לשפך דם עברים, לפיכך אמר להם, כשם שחמלתם על העברים ולא גרמתם להם להרג, כך אני 'וראיתי את הדם ופסחתי עלכם ולא יהיה בכם נגף למשחית' (שם). נמצא, שמירת שלשה מיני דמים אלה הם העקר לגאולת ישראל, ולפיכך נרשם הדם שלש פעמים:

(פיתוחי חותם פרשת בא)

ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף על הפתים אשר יאכלו אתו בהם (שמות יב ז).

אפשר לרמז הטעם למה צוה הקדוש ברוך הוא שיתנו הדם בשלשה מקומות, שתי המזוזות והמשקוף, והיה די במקום אחד. ואפשר, דהנה איתא בזהר הקדוש (ח"ב ג:) דשלש מצות ששמו ישראל הם שעמדו להם לקצר הקץ ולהפריע מהמצריים, והם: שמירת נדה, ושלא בא שום אחד על שום אשה באסור בין יהודית בין מצרית, ושלא עשו לעברים להמיתם. והנה, שלש מצות אלה עקרו דם, שהנה הנדה היא דם, והבא על שום אשה באסור סתמא לגבי ידידה נדה היא, הרי דם גם כן, והשופך דם הרי דם, הרי שלשה מיני דם שמו ישראל שלא עברו על שום אחד מהם. והקדוש ברוך הוא ישתבח שמו אל אמונה ואין עול, צדיק בדינו, משיב לאיש כפצלו, וכנגד שלשה מיני דמים אלה ששמו ישראל צוה להם לתן הדם בשלשה מקומות, להראות למחבלים ולהודיעם שבדין הוא מציל את ישראל, על ששמו שלשה מיני דמים:

נאמר שלש פעמים 'דם' כנגד שלש מצוות אלו

והנה גם כן לא תמצא בצווי הקדוש ברוך הוא למשה, לא הזכיר לו הדם רק שלש פעמים. וכן נמי כשבא ואמר לישראל,

עיקר יציאת ישראל ממצרים שהתנהגו בטהרה

במה שיבדילו בין הטמא לטהור ובין האסור למותר:

ובפרט שצריך להזהר באשתו כשהיא נדה שלא לגע בה ולא להשתמש בה, שאין טמאה כטמאת הנדה, וכמה החמירו רבותינו ז"ל עליה ובפרט בזהר הקדוש, וגם כן אמר בזהר הקדוש (ח"ב ג:) דעקר יציאת ישראל ממצרים על ששמו את הנדה. וגם כן צריך לשמר עצמו ממאכל בשר וחלב ובשולי גוים וכיוצא, בכל אלה צריך אזהרה יתרה, וכשישמר עצמו כראוי תהיה תשובתו מקבלת ורצויה. וזהו הרמז בראשית שהיא רומזת לתשובה כפאמור, צריך בעל תשובה להיות זהיר במתן ואסור שהוא גימטריא של בראשית:

(גנזי המלך, תיקון התשובה אות כז)

בראשית ברא אלהים וגו' (בראשית א א).

בראשית גימטריא 'מותר אסור'. בא לרמז דצריך בעל תשובה להיות זהיר וזהיר בעניני אסור והתר וידקדק בהם שלא יכשל חס ושלום, כמו שהיה מתפלל התנא עליו השלום ואומר (ברכות כח:) שלא יאמר על האסור מותר ולא על המתן אסור, וזה כלל גדול שצריך להזהר בו, ובפרט לבעל תשובה שצריך שמירה אחר שמירה. ובזה הבדילנו הקדוש ברוך הוא משאר העמים, שנאמר (ויקרא כ כו) 'והייתם לי קדשים כי קדוש אני ה' ואבדל אתכם מן העמים להיות לי', וסמך לה (שם פסוק כה) 'והבדלתם בין הבהמה הטהרה לטמאה ובין העוף הטמא לטהור ולא תשקצו את נפשתיכם בבהמה ובעוף וגו', הרי שקדשת ישראל והבדלתם תלויה

תשובה וכפרה בראש חודש

הלל בראש חודש: עוד, 'החודש הזה' סופי תבות 'כפרה' בגימטריא, לרמז בראש חודש נתקן לכפרה, לפיכך צריך לשוב בתשובה בראש חודש כדי שתהיה לו כפרה:

החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה (שמות יב ב).
הוא לכם לחדשי ראשי תבות אותיות 'הלל', לרמז דצריך

ביתוי היצר לכל מיני האנשים

עיקר ביאת האדם לעולם הזה לעשות רצון יוצרו בלבד

ואם תאמר מה זו סתירה, מצינו לומר שהאנשים השלמים האלה שהם יוסף הצדיק והלל הזקן ורבי אלעזר בן חרסום הם החמירו על עצמם, ורצו להיות במעלה העליונה של התסידים, ואנחנו דינו להיות במעלת הצדיקים, ואנוסים היינו, ובדבר הזה לא יכלנו לכבש היצר:

לזה אמר והגות לבי תבונות, והכונה היא לפי שחובה על כל הנקרא בשם ישראל להתבונן בדעתו מה טעם ביאתו לעולם, ומה טעם בחר ה' בישראל מכל האמות ונתן להם תורתו הקדושה, וכשיתבונן בזה הדבר ידע מעצמו שאין עקר ביאת האדם לעולם הזה כי אם לעשות רצון יוצרו דוקא, ושום דבר מחפצי גופו והנאותו לא ימנעוהו מעבודת ה', ואם פנה לחפצי גופו ונעזב עבודת ה', נמצא מורד במלכות שמים ודמו בראשו. משל למה הדבר דומה, למלך בשור ודם ששלה אחד מעבדיו ואמר לו לך למקום פלוני והביא לי דבר פלוני, וכשהלך העבד ההוא לאותו מקום והוטב בעיניו ישיבת המקום ההוא, וישב שם להנאות, ובטל שליחות המלך ולא הביא לו הדבר שבעבורו שלחו, בודאי העבד הזה מורד במלכות וכן מות הוא. כן ענין בני ישראל עם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא [ש] שולחם לעולם הזה כי אם לעשות רצונו, ואם באים לעולם הזה ומתהפכים למצא חפצים ועוזבים רצון ה', נמצאים מורדים במלכות שמים חס ושלום:

וזהו שאמר והגות לבי תבונות דהינו מה שמתחייבים העשיר והעני ויפה תאר מצד הלל ויוסף ורבי אלעזר, לא יוכל שום אדם לטען שאלו הקדושים החמירו על עצמם, אינה טענה כלל, כי כן חובה על כל בר ישראל לעשות, כי היא עקר ביאתו לזה העולם, והראיה מהמשל שאמרנו. וזהו אטה למשל אזני הוא המשל שכתבנו למעלה שהמלך שלח עבדו לקנות לו דבר פלוני, והלך העבד ונתעסק בצרכי עצמו ונעזב צווי המלך, בודאי זה מורד במלכות ודמו בראשו וכן מות הוא, וכמשל הזה כן דין בני ישראל עם אביהם שבשמים:

(דורש טוב, דרוש ו' לנפטרים)

גם בני אדם, גם בני איש יחד, עשיר ואביון. פי ידבר חכמות והגות לבי תבונות (תהלים מט ג-ד).

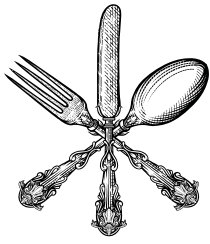
צריך להקדים לזה דשלושה מינים יש בבני אדם שמפתה אותם יצר הרע ואומר להם אתם פטורים מהתורה ומהתפלה ומהמצות בטענה שהם אנוסים, א' מי שהוא עני גמור ואין לו כלום, ואם לא עבד וטרח יום ולילה בעבודה לא יוכל למצא טרף לנפשו ולנפשות בני ביתו, לזה אומר יצר הרע לא יש עליך דין וחשבון באותו עולם לא על בטול תורה ולא על בטול תפלה ומצות, כי אנוס אתה, ואנוס רחמנא פטריה (בבא קמא כח:). וכן נמי מי שיש לו ממון הרבה, אומר לו יצר הרע אם באת ללמד תורה ולהתפלל תפלה כראוי יאבד הממון, ואם כן אנוס אתה מצד אבוד הממון. וכן נמי מי שהוא יפה תאר ודבק בו יצר הרע, אומר לו גם כן אנוס אתה ופטור מן הדין וחשבון. ולכל הטענות האלה עשו חכמים סתירה (יומא לה:), כי העני יתחייב מצד הלל הזקן עליו השלום שהיה בתכלית העניות ולא בטל מימיו לא תורה ולא תפלה, והעשיר גם כן יתחייב מצד רבי אלעזר בן חרסום שהיו לו אלה ספינות בים ואלף ספינות בביבשה ומימיו לא בטל לא תורה ולא תפלה, והיפה תאר גם כן יתחייב מצד יוסף הצדיק, שלא היה יפה תאר כמוהו ואפלו הכי מימיו לא בטל לא תורה ולא תפלה:

אין אדם יכול להיפטר בטענת אנוס

וזהו כונת דוד המלך עליו השלום שמעו זאת היא המיתה, ודעו הדין והחשבון שצתידין לתן, כי אין מנוס ממנו לשום גברא, ושום אדם לא יוכל לפטר עצמו בשום טענה. ואמר גם בני אדם גם בני איש, דהינו הם היפי תאר כאדם הראשון (ב"מ פד). וכיוסף הצדיק הנקרא איש (תהלים קה יז), וגם כן יחד עשיר ואביון, שום אחד מהם לא יוכל לפטר עצמו מדין וחשבון, כי לכלכם יש סתירה מעליא. וזהו פי ידבר חכמות ולכלכם יש תשובה נצחת, כי הטוען שהיה יפה תאר, יוסף הצדיק יוכיח. והטוען שהיה עשיר, רבי אלעזר בן חרסום יוכיח. והטוען שהיה עני, הלל הזקן יוכיח. וזהו פי ידבר חכמות ולכלכם יש סתירה מעליא:

(נלקט ונערך ע"י ישיבת "אביר-יעקב", מכון "אור-לישרים" נהריה)

מה הקשר?

כיצד קשור כל אחד
מהאיורים הבאים
לפרשת השבוע?

את הפתרונות לחידות שלחו
אלינו לכתבת המייל של המדור:
leorolezeirim@gmail.com

אורי ומורי במסע אל העבר

אורי ומורי יושבו על ספסל עץ בסמוך לבית המדרש. "אתה יודע, אורי" שתפה מורי את אחיה התאום. "אנחנו כבר זמן רק מתבוננים פה ברב קוק הצעיר, הנער אברהם יצחק. אנחנו רואים אותו יושב ולומד שעות ארוכות. ראינו אותו ביום וראינו אותו באמצע הלילה. אבל, האם בכך הוא עסוק כל היום? יושב בבית המדרש ולומד?" שאלה מורי. כמוכן לא היתה להם תשובה ברורה. אורי חשב מעט והשיב: "אני לא יכול לדעת בוודאות, אבל את זוכרת כיצד ראינו אותו ילד קטן וסקרן? מתבונן בטבע, הולך לסעודה שלישית בבית המדרש הישן בעירה שבה גדל? קשה לי להאמין שכל הדברים האלו לא העסיקו אותו בהמשך חייו, ובכלל, הרי הספרים שהוא כתב נשמעים כמו שיר אחד גדול. אני בטוח שגם כשגדל הוא הקדיש זמן להתבונן בבריאה ושמעם צמחו ספריו ושייריו".

המשך יבוא...

נשמח לשמוע מכם:

leorolezeirim@gmail.com

אורי לינדים

אביטל לוי

שלום לכם חברים,

על דלת הבית שלנו כתוב - כאן גרה משפחה מאשרת. את השלט הכינה לנו אחת הדודות במתנה. כשמגיעים אלינו אורחים הם מתעניינים בשלט, הוא באמת מיוחד. האם אנחנו תמיד שמחים ומאשרים? האם אנחנו אף פעם לא רבים או מתסכלים? ובכן, כמוכן שיש גם רגעים כאלו, אבל כשאנחנו מגיעים הביתה, אם אנחנו זוכרים להסתכל על השלט (שגם מקושט בפרצופים מוזיקים, דרך אגב) זה מעלה חיוך על הפנים ולפעמים גם עוזר לנו אם הגענו הביתה מאכזבים או כועסים בעקבות משהו שקרה. כשהרב קוק היה רב בעירה זימל הוא תלה על החדר בו היו באים אליו אנשים לדיון, שלטים עם פסוקים ומאמרי חז"ל המדברים על חשיבות דין צדק. כך כשהוא עמד מול אותם אנשים וראה את השלטים הוא זכר כל הזמן את ההנהגות בהן צריך לנהג כשבאים לדון, להתרכז, לחשב היטב מהו הדיון הצודק ואיך לעשות זאת כפי שהתורה מורה לנו. מסתבר שגם שלטים פשוטים יכולים להשפיע את ההתנהגות שלנו.

שנזכה ללכת לאורו.

עפ"כ, אורי ומורי.

אורי: כמה חבל שאני לא אוכל להגיע ללמוד השבת בגלל שאני חולה. אני אוהב ללמוד עם אבא וחבל לי מאד שאצטרף להפסיד את הלמוד המשפחתי. גם הפסד של זמן איכות עם אבא וגם הפסד של למוד תורה.

מורי: כל הכבוד לך שלמוד תורה חשוב לך כל כך. אתה צודק כמוכן, הלמוד בשבת הוא מהנה וגם חשוב. כשהרב קוק היה חולה מאד, רצה החזון איש לבוא לבקר אותו. החזון איש גר בבני ברק ואלו הרב קוק גר בירושלים. באותם ימים הנסיעה מבני ברק לירושלים ארכה ארבע שעות לכל כוון. כששמע זאת הרב קוק הוא בקש שהחזון איש לא יבוא. החזון איש היה רב גדול ושקד על למוד התורה והרב קוק לא רצה שהחזון איש יפסיד חלילה למוד תורה כדי לבקרו.

שו"ת "באורות" ? ? !

ש.

למה עצובים כשמישהו נפטר, הרי הוא הולך לעולם הבא שהוא יותר טוב? ובכלל, האם לרצות ולהתפלל לחיות הרבה שנים זה טוב? הרי העולם הזה הוא עולם השקר?

ת. בדתות אחרות מרבים להדגיש עד כמה העולם הזה מקולקל ואילו השכר בעולם הבא הוא יקר לאין שיעור. אבל כשתשאל את בני אותן דתות האם הם מוכנים "לעבור דירה" לשם, הם ינעצו את ציפורניהם בעולם הזה... לעומתן, ביהדות השכר העליון המובטח בתורה הוא דווקא "אריכות ימים" בעולם הזה. הרב קוק מסביר שאם יש מקום "לשנוא" את עולם הזה, זה רק במקרה שאוהבים את העולם הזה והנאותיו בצורה סתמית, בלי שום מטרה משמעותית. אבל, אם ניתן להם ערך או מטרה משמעותית הם יקבלו משמעות חיובית. כמו שגיבוש חברתי עם מטרה, כגיבוש בצבא או סביב אידיאל חינוכי (תנועת נוער?) - יגבש הרבה יותר ממפגש סתמי.

"ההשקפה היותר מואפת על תכן העולם, היותר עצובה ומחשבת, פועלת היא רק על השלילות של חיי עולם הזה". (שמונה קבצים ה, ק"ח)

יתירה מזאת, לפעמים אמצעי יכול להפוך למטרה שיש לה חשיבות בפני עצמה. למשל, כסף וממון חשובים לאדם הרבה מעבר לסתם אמצעי. העבודה שלנו היא לקחת את החיים הסתמיים "לעבוד כי כולם עובדים" וכדומה, ולהפיח בהם נשמה. לכוון אותם למטרות נעלות יותר כמו: לעבוד כדי לתקן את החברה והמדינה, לבנות משפחה כדי ליצור דור ועתיד טוב יותר וכו'.

"...על ידי השקפה יותר עמוקה, מתהפכים חיי עולם הזה לעושר גדול, פי הרי הם המיסדים את המעבר להטוב הגדול של חיי עולם הבא. אמנם יותר גדול... להרים את הערף של חיי העולם הזה... מאופי של נדידה, והעברה - למצב של עלוי תדירי, ומעמד נצח וזהיר" (אורות הקודש חלק ג, קעה).

פינת השו"ת מחכה לשאלות שלכם! במייל או בקבוצות הוואטסאפ. עומר דוידוביץ. שאלות למדור השו"ת ובקשת הצטרפות לקבוצות הוואטסאפ ניתן לשלוח למייל: omerymh@gmail.com או ל: 050-6514877

באור צעיר

בראי"ה ובהתבוננות פנימית

אביטל לוי

על התפילה ד'

על תפילות ש"לא מתקבלות"

אנחנו "קורעים את השמיים" בתפילות על אדם חולה. זועקים מעומק ליבנו. לפעמים ממש מרגישים איך השערים פתוחים והתפילה מגיעה עד כסא הכבוד. אבל אז, לפעמים קורה נס, ולפעמים - אנחנו מקבלים בשורות קשות על פטירתו של אותו אדם.

איך זה יכול להיות? הרי התפללנו כל כך הרבה? השאלה הזו היא קשה ומטלטלת וכמה שנעסוק בה היא עדיין נשארת במלוא עוצמתה.

"אין התפלה חפצה לשנות שום דבר באלהות שהיא מקור הנצחיות ואינה בגדר ההשתנות". (עולת ראי"ה עיני תפילה, הדרכת התפילה)

בדברי הרב אנחנו מוצאים הסבר ומענה לשאלה, ואולי יש כאן גם שאלה עברנו- מהי המטרה שלנו בתפילה? האם אנחנו רוצים לשנות את הקב"ה? האם אנחנו באים לגלות לו משהו שהוא לא יודע על מה שכדאי ושמעך להיות כאן בעולם?

זה נשמע קטנוני, אבל לפעמים זוהי נקודת המוצא שלנו. אנחנו כביכול חושבים שאנחנו יודעים שהאדם הזה צריך לחיות ולהתרפא או שאנחנו צריכים להצליח במשימה כלשהי והתפילה רק באה כדי להסביר לה' מה אנחנו חושבים שצריך לקרות.

אם כך, כמובן שכשאנחנו קוראים את דברי הרב, ובכלל, מתעמקים בסוגיה, אנחנו מבינים שהבקשות שלנו אמורות לבוא ממקום אחר לגמרי. הן לא אמורות לשנות את ה'.

כאן עולה שאלה חדשה, אם אנחנו לא באים לשנות אז למה להתפלל? למה לבקש? מה זה יעזור?

"היא מדברת אל ד' פאל מלך מושל העולל להשתנות פאל אב המוכן לשנויים פאל צדיק ונדיב המוסר צדקה ונדיבות ע"י התעוררות מרוח אחר מפני שפשיה חפצה להתעלות אל האלהות הרי היא כבר מתעלה ברצונה ורצונה הוא כל עצמות היותה" (שם)

הרב מסביר לנו שהנפש מתפללת אל ה' כאל מלך שקשוב לרצונותיו של נתיניו, או אב שרוצה לשמח את בניו. אם כך, האם הקב"ה משתנה מעצם הבקשות שלנו? לא. אבל הוא רוצה לשמוע אותם. הוא רוצה שנתחבר אליו והוא רוצה להיטיב איתנו. האם זה שהוא ירפא את אותו אדם זה מה שטוב שיקרה? אנחנו לא יודעים. אם כן- הוא ירפא אותו ואם לא - אז לא, וטוב שכן. כי בורא עולם יודע מה טוב שיקרה ולא אנחנו. אבל יחד עם זאת, ומעבר להכל, כפי שהרב מסביר בסיום דבריו, עצם התפילה מעלה אותנו ומחברת אותנו לבורא עולם. היא מביאה אותנו למקומות שלא היינו בהם לולא אותה תפילה, וזוהי המטרה ובעצם, זוהי תכלית המציאות שלנו בעולם. להתחבר לה'.

הערות, הארות ושאלות יתקבלו בברכה במערכת המדור: leoroletzeirim@gmail.com

שאלות למדור השו"ת ובקשת הצטרפות לקבוצות הוואטסאפ ניתן לשלוח למייל: omerymh@gmail.com או ל: 050-6514877
רוצים לקבל את המדור אליכם לוואטסאפ? רוצים לשלוח שאלות למדור השו"ת? קבוצת וואטסאפ שקטה לקבלת העלון ושתי קבוצות פתוחות לדיונים. סרקו ובחרו את הקבוצה הרצויה... מחכים לכם!

השקעה שעוד ילמדו עליה

החלה
הבנייה

דירות 2 חד' 699,000 ₪
החל מ-

GITAM BBDO

יש השקעות שאסור לכם לפספס!
הזדמנות אחרונה להשקעה מעולה
בדירות סטודנטים להשכרה, במתחם
הנחשק פרי פלייס ברחובות המתחם,
הסמוך לפארק המדע, יכלול גם שטחי
מסחר, אולם קונגרסים ובית מלון.

שרי נדל"ן
מקבוצת אלדד פרי

***5066**
הדמיה להמחשה בלבד. ט.ל.ח.

—PERI—
PLACE
השקעה חכמה

יוצא לאור ע"י:

רח' הרב צבי יהודה 12 ירושלים | טלפון: 02-6524793
דוא"ל: Mercazarav@gmail.com

אורות אברהם
מוסיפים אור

כתובת: רח' גולדה מאיר 7, קומה 1, בית עליאש נס ציונה | **טלפון:** 054-6989797 | **דוא"ל:** orotavraham@eldadperi.co.il | **אתר:** www.orotavraham.com
עריכה: תודעה יהודית - הרב שי הירש | **עימוד ועיצוב:** אליגטור עיצובים | **מדור הילדים ואור צעיר - כתיבה ועריכה:** אביטל לוי והרב עומר דוידוביץ',
איור: רננה אנסבכר | **ייעוץ פדגוגי - ד"ר רונאל עטייה ('אורות ישראל')** | לקבלת העלון בווטצאפ: 054-6989797

הגיליון מוקדש לע"נ ר' אברהם בן פריחה ז"ל • מרים בת זוהרא • רבי שלום בן יקות • ר' יוסף בן תמו ז"ל • ר' יעיש בן אסתר ז"ל
• ר' אברהם בן לאה ז"ל • יואל בן מינדלה ז"ל • סופיה בת בלה